

Beleidsuitgangspunten Bomen en zonnepanelen gemeente Ridderkerk

College besluit

1. de beleidsuitgangspunten 'Bomen en zonnepanelen gemeente Ridderkerk' vast te stellen;
2. de raad door middel van bijgevoegde raadsinformatiebrief op de hoogte te stellen van deze beleidsuitgangspunten.

Beleidsuitgangspunten Bomen en zonnepanelen gemeente Ridderkerk

Aanleiding

Uit oogpunt van duurzaamheid worden zowel vanuit de overheid als de energiemaatschappijen, inwoners en bedrijven steeds meer gestimuleerd om zonnepanelen te plaatsen. Lastig wordt het als (later) blijkt dat de aanleg problemen geeft met (gemeentelijke) bomen en omgekeerd. In toenemende mate ontvangt de gemeente verzoeken voor het kappen of snoeien van bomen, omdat de schaduw van bomen beperkend werkt op het rendement van zonnepanelen.

De gemeente hecht grote waarde aan het verduurzamen van de energievoorziening. Tegelijkertijd wordt er grote waarde toegekend aan de groen en bomenstructuren binnen de gemeente. In het geval van verzoeken omtrent het verwijderen of snoeien van bomen vanwege plaatsing/verminderde opbrengst van zonnepanelen, raken deze beleidslijnen elkaar en kunnen dan als conflicterend worden ervaren. Het doel van deze beleidsuitgangspunten is het vaststellen van een expliciet beleidskader voor de huidige en de in de toekomst te voorkomen conflicterende belang van bomen in relatie tot te plaatsen of reeds geplaatste zonnepanelen.

Het nut van zonnepanelen

Steeds meer inwoners en bedrijven plaatsen zonnepanelen op woningen en bedrijfsgebouwen. Het gebruik van zonnepanelen heeft onmiskenbaar een gunstig effect op het milieu. Zonneenergie is schoon (geen uitstoot van schadelijke stoffen), veilig en duurzaam. Bijkomend voordeel is dat men minder/niet afhankelijk is van fossiele brandstoffen waardoor de vervuiling, veroorzaakt door winning en transport, wordt beperkt. Daarnaast is zonneenergie kleinschalig toepasbaar, ook door één huishouden of bedrijf. Het is daarom logisch dat het plaatsen en gebruik van zonnepanelen wordt gestimuleerd.

Het nut van bomen

Bomen vormen een belangrijk onderdeel van de woonomgeving en bepalen in grote mate het karakter van de wijk. Daarnaast hebben bomen ook andere belangrijke functies. Bomen hebben immers een positief effect op de gezondheid, bomen zijn natuur, bomen zuiveren de lucht, bomen vergroten de leefbaarheid, etc. Om die reden is de gemeente terughoudend in het kappen/vervangen van bomen, anders dan in het kader van veiligheid, het bestrijden van ziektes, het verhelpen van extreme vormen van overlast en/of noodzakelijke aanpassingen van de openbare ruimte.

Het snoeien van bomen

Het bomenbestand van de gemeente wordt periodiek geïnspecteerd en gesnoeid. Het snoeien van bomen is daarbij gericht op de instandhouding van de bomen. Dit houdt in dat de evenwichtige kroonopbouw niet wordt aangetast en dat er geen dikke takken worden weggezaagd. In veel gevallen wordt gevraagd om een stuk van de bomen af te halen (in de volksmond 'toppen'). Echter, toppen van bomen is misschien wel de meest schadelijke snoeimethode die er bestaat. Bij toppen wordt vaak de helft van de bladmassa van de bomen verwijderd en omdat de bladeren de voedselproductie zijn van de boom wordt bij toppen de boom uitgehongerd. Als reactie daarop zet de boom dan een soort overlevingsmechanisme in werking om zo snel mogelijk weer nieuwe bladdragende takken aan te maken die weer voedsel kunnen produceren voor stam en wortels. Dit vergt heel veel energie van de boom waardoor deze verzwakt en het toekomstperspectief van de boom negatief wordt beïnvloed. Bovendien gaat toppen vaak gepaard met grote snoeiwonden, die een invalspoort zijn voor houtrot veroorzakende schimmels en bacteriën. Dus: toppen van bomen is vanuit beheeroogpunt niet aan te bevelen.

Hinder in juridische zin

Zonnepaneel-eigenaren beroepen zich bij schaduwwerking van gemeentebomen doorgaans op het 'hinderverbod' van artikel 5:37 Burgerlijk Wetboek. Daarin staat dat burens elkaar geen onrechtmatige hinder mogen bezorgen. Dit geldt in principe ook voor gemeentebomen. Belangrijke vraag hierbij is of de boomeigenaar onrechtmatig handelt. Het feit dat een initiatiefnemer weet dat er een boom staat en toch zonnepanelen plaatst, maakt al dat hiervan geen sprake is. Daarnaast blijkt uit jurisprudentie dat bij economische schade daadwerkelijk met cijfers moet worden onderbouwd hoe groot de schade is en of het een substantieel deel van de omzet of jaarrekening is.

Overigens is in deze niet alleen sprake van hinder door schaduwwerking van bomen, ook andere bebouwing en/of bouwwerken (schoorstenen, dakkapellen) zijn factoren bij plaatsing en/of optimaal rendement van zonnepanelen.

Economisch belang en technische alternatieven

Bij de keuze voor zonnepanelen is vaak het individueel economisch belang doorslaggevend. Zonnepanelen moeten een dermate hoog rendement hebben dat het loont om daarin te investeren. Op www.zonatlas.nl kan bekeken worden of een dak geschikt is voor het plaatsen van zonnepanelen en het opwekken van zonneenergie. Doordat deze site een nauwkeurig hoogtebestand gebruikt in combinatie met een gedetailleerde zoninstralingsberekening, wordt de schaduwwerking van schoorstenen en bomen meegenomen in het advies of een dak geschikt is voor zonnepanelen of niet. Wel wordt op de site nadrukkelijk aangegeven dat de berekende situatie af kan wijken van de bestaande situatie en dat de resultaten van de zonatlas een eerste scan is die professioneel advies van een erkende installateur niet vervangt. Onderzoek en verantwoordelijkheid liggen in deze dan ook bij de initiatiefnemer. Ook moet het effect van schaduwwerking worden genuanceerd. Het is in Nederland vaker bewolkt dan zonnig en dat geldt zeker voor de wintermaanden wanneer de invloed van schaduw het grootst is. Daarnaast zijn er in technische zin oplossingen voor het rendementsverlies van gedeeltelijke schaduwwerking. Ook bestaan er zonnepanelen die stroom leveren bij diffuus licht waarvan sprake is bij bewolking en/of op zonnepanelen vallende schaduw. Dit alles maakt overigens niet dat zonnepanelen bij bomen helemaal geen nut hebben, maar dat in feite de terugverdientijd van die zonnepanelen iets langer is dan bij zonnepanelen die geen last hebben van schaduwwerking.

Uitgangspunten bomen versus zonnepanelen

In de praktijk blijkt dat er sprake kan zijn van tegenstrijdige belangen. Voor dit soort vraagstukken is er behoefte aan beleidsuitgangspunten die duidelijkheid scheppen. Daarvoor wordt onderscheid gemaakt in een drietal situaties:

1. Bestaande situaties

Op de locaties waar sprake is van een reeds ingerichte openbare ruimte, inclusief een bestaand bomenbestand, gaat de boom voor! Met andere woorden: bij de plaatsing van zonnepanelen zal de initiatiefnemer rekening moeten houden met de aanwezigheid van de bestaande bomen en het feit dat deze nog kunnen groeien. Als blijkt dat door de aanwezigheid van de bomen het te behalen rendement vermindert of niet voldoende is, zal de initiatiefnemer de afweging moeten maken of het plaatsen van zonnepanelen zinvol is.

Verzoeken voor het snoeien van bomen worden meegenomen in de reguliere snoeirondes, met als voorwaarde dat gesnoeid wordt met het oog op het in stand houden van de boom. Dus: het behoud van de boom en kroonopbouw is leidend (en niet het optimaal rendement van zonnepanelen) en er zullen geen grote takken worden weggezaagd. Snoei in de vorm van 'toppen' of 'halveren' is nooit een optie. Dit geldt ook voor het snoeien of kandelabereren van een vrij uitgroeiende boom tot een vormboom. Het vervangen van één of enkele bomen uit een bestaande bomenrij door andere bomen die niet zo hoog worden, tast de bestaande boomstructuur aan. Om die reden wordt dit niet gezien als keuzemogelijkheid evenals dat het geen optie is dat bomen vervangen worden als de kosten daarvoor voor rekening komen van de initiatiefnemer.

2. Nieuwbouwsituaties

Een goed ingerichte openbare ruimte behoudt tot in lengte van jaren zijn waarde en is daarom duurzaam. Daarnaast moet de inrichting van de openbare ruimte ook op andere manieren duurzaam zijn. Dit betekent niet alleen inspelen op klimaatverandering, maar ook zorgdragen voor een veilig en gezond leefmilieu. Kortom: bij het inrichten van de openbare ruimte moet met heel veel verschillende aspecten rekening worden gehouden. Daar hoort ook de komst of aanwezigheid van zonnepanelen op woningen of andere gebouwen bij. Omdat het echter om een totaalafweging gaat, kan niet zondermeer worden gesteld dat de keuze voor de locatie en/of boomsoort van de aan te planten bomen per definitie gericht is op het zo min mogelijk benadelen van de opbrengst van zonnepanelen. Uit oogpunt van klimaatadaptatie of borging van een groene omgeving met een aangename verblijfskwaliteit, kan het immers zijn dat de aanplant van bomen prioriteit heeft boven aanwezige en/of toekomstige zonnepanelen. Dit werkt ook omgekeerd; als de aanwezigheid/komst van zonnepanelen prevaleert boven het groene karakter van de straat, zal qua aantal (minder of grotere plantafstand), locatie (grotere afstand tot de woningen) en boomsoort (kleinere boom of smallere kroon) rekening gehouden worden met de aan te planten bomen.

Kortom: bij nieuwbouwsituaties wordt bij de inrichting van de openbare ruimte altijd een zorgvuldige afweging gemaakt tussen de aantallen, locaties en soorten aan te planten bomen in relatie tot de aanwezigheid en/of komst van zonnepanelen (= maatwerk!)

3. Herinrichting openbare ruimte

Als er sprake is van een herinrichting van de openbare ruimte en de bestaande bomen kunnen vanuit ontwerp of beheeroogpunt niet worden gehandhaafd op dezelfde locatie, dan geldt het uitgangspunt

als genoemd bij 'nieuwbouwsituaties'. Voorwaarde is wel dat de bestaande groen en boomstructuren (Groene Kaart) intact moeten blijven.

Daar waar bij herinrichting het aanwezige bomenbestand wordt gehandhaafd, geldt het uitgangspunt als genoemd bij 'bestaande situaties'.

Samenvatting

Dit beleidskader wil een aanvaardbare balans vinden tussen twee belangen die van grote waarde worden geacht. Zowel (het stimuleren van) plaatsing van zonnepanelen als het behouden van een waardevol bomenbestand, dragen bij aan het groene imago van de gemeente. De aanwezigheid van zonnepanelen of de wens om tot plaatsing daarvan over te gaan, is echter geen reden voor verwijderen of onnodig ingrijpend snoeien van bestaande vitale bomen. Binnen de gemeente gaat in bestaande situaties de bestaande boom in beginsel voor.

Op nieuwbouwlocaties waar bomen worden aangeplant, zal bij het inrichten van de openbare ruimte de aanwezigheid van zonnepanelen en/of de komende potentiële plaatsing daarvan, onderdeel zijn van afweging en keuze voor aantallen, locaties en soorten van aan te planten bomen.

Vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Ridderkerk op 16 juni 2016.